

{ datorrena } Maite UBIRIA BEAUMONT

# Iraungitze-datarik gabeko formula: hitza eta erabakia

**U**rtemugaz eta hitzordu bereziz beteriko asteak ditugunean zaila bilakatzeko da hautuak egitea. Are nekeza-  
go bilakatzeko da, hala eta guztiz ere, erromantizismoan erori gabe, iraganeko pasarte esanguratsu horiek utzitako irakaspenen uzta biltzea.

Irailaren 11tik hasita, Salvador Allenderen betaurreko hautsiek justizia soziala eta herrien askapena sustatzeko prozesuak zein hauskorrak diren erakutsi digute. 50 urte geroago, ordea, zumardiak berriro ere libre zeharkatzeko tipi-tapa ari dira txiletarrak. 1973ko estatu kolpea bultzatu zuten interesen defendatzaile gorenak inoiz espero ez zuen eraso jasan zuen egun berean 2001. urtean. Ameriketako bezala munduko beste bazter askotan ere askatasun hai-zeak seko oztopatzeko, aldi oro, gerra esportatu duten AEBek etxean jaso zuten balizko bake egoera batean inoiz harturiko kolperik latzena. Milaka eta milaka herritar hil, torturatu, kartzelatu eta, kasu batzuetan, desagerrarazi zituzten erregimenen babesleak Peter Ustinov dramaturgoak «pobreen gerra» bezala definitu zuen terrorismoaren atzaparkada pairatu zuen. Su eta hauts artean desagerturiko herritar soilez osaturiko argazki bilduma ezarri zuten haien senideek New Yorkeko Dorre Bikiak ziren inguruetan. Hala, Txilen, Argentinan eta hainbeste herri martiritan islatu zen oinazearen irudiarekin, distantziatik bada ere, mosaikoa partekatu zuten.

Haien herrialdean bizi diren eta munduan barreiatu-  
turik dauden txiletarrek ere mende erdi bat atzera begiratzeko ariketa konplexuari ekin diote. Orduan herrialdea birrindu zuen gaitza berriz ere ez suspertzeko osagarrikerik eraginkorrena den memoria landuz. Kartzela eta erbesteratzea izan dira status quo injustua

aldatzeko atrebentzia agertu dutenek ordaindutako prezioa. Oso urruti ez dugu joan behar, burdinazko barroteek gure paisaia duten presentziaz jabetzeko.

Izan ere, Meliton Manzanask torturatzaileraren eta nazien kolaboratzailearen figura desitxuratu ber-  
biktimizazioa betikotzen duen memoriala bere aginte eremuan zabalik delako aparteko tripako minik azaltzen ez duen Iñigo Urkullu lehendakaria eskuin muturraren ur nahasietan sartu da arraun egitera etorkizunera begirako memoriaren bandera astindu beharrean.

Irailaren 11. Diada. Iraganeko bezala orainaldiaren ertzetara erbesteratzaileen lainopean heldu da Katalunia. Herriaren hitzari bide ematearren jazarpena pairatu duen «prozes» delakoaren azken erbesteratuak

Azken preso eta erbesteratua bueltatuko den eguna orrialde berria idazteko aukera bezala irudikatu ordez, lagun bat etxean ikusteko gogoira irain bilakatzeko duen agintariak ulermen arazoa du

«ja soc aquí» noiz esan ahalko duen esperoan. Gatazka guztietan, indarkeriaren logika –horrek dakartzan oinaze guztiak aintzat harturik– baztertzerakoan, konponbideak loratzeko aukerak azaltzen dira.

Espaniar estatuan sortu den abaguneari betaurreko hautsien ordez begirada zabalarekin so egiteko interes osoa du bere lurraldearen zati bat Penintsulan duen herriak. Elkarrizketa eta demokrazia. Hitza eta erabakia. 25 urte igaro dira Lizarra-Garaziko Akordioaren bidez hazia ezarri zenetik. Adostasun agenda eguneratu eta zabaltzeko ordua da. Tourra zein Vuelta kari errepedeetatik behin eta berriro hauspotu den nazio identifikazioa baino GPS fidagarriagorik, zer? •